

ARTS BELLS OFC

AVINTÓ, 30, PRAL.

Any 12 ptes.

Juliol 1929

Núm. 150 ptes.

ARTS I BELLS OFICIS

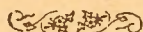
REVISTA MENSUAL IL·LUSTRADA PUBLICADA SOTA EL PATRONAT
DEL

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

DIRECTOR:

EUSEBI BUSQUETS

COL·LABORACIÓ DELS MÉS NOTABLES ESCRIPTORS D'ART DE LA NOSTRA TERRA

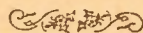

S'HA POSAT A LA VENDA EL PRIMER VOLUM D'AQUESTA
PUBLICACIÓ CORRESPONENT A 1927-1928, REL·LIGAT AMB
MAGNÍFIQUES TAPES DE TELA ANGLESA ESTAMPADES A
DUES TINTES I OR - **PREU: 25 PESSETES**

AIXÍ MATEIX, I A FI DE DONAR MAJORS FACILITATS ALS NOS-
TRES SUBSCRIPTORS, ENS ENCARREGUEM DEL REL·LIGAT
DE LES COL·LECCIONS QUE SE'NS TRAMETIN EN BON ESTAT
AL PREU DE **7'50 PESSETES** COMPRESSES LES TAPES

TAPES SOLTES: 5 PESSETES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: AVINYÓ, 30, PRAL.

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES
BARCELONA

L'ART NOBLE DE LA DANSA

Es per a mi un gran honor, i a la vegada un gran plaer, ocupar aquesta tribuna del Reial Círcol Artístic on s'apleguen els més il·lustres representants de totes les arts nostres. Jo regracio al seu meritíssim President i la Junta Directiva per la seva amable invitació i hospitalitat, i a tots vosaltres per la vostra deferència a escoltar-me. També agraeixo profundament les amables paraules i lloances que el senyor Cardunets m'ha dirigit.

I per això jo voldria tenir el do de trobar l'expressió justa i adequada per dir-vos el què sento del tema de la meva conferència, i poder així comunicar-vos tot l'entusiasme fervorós que sento pel meu art, al qual, en considerar-lo un art noble, he dedicat tot el millor dels meus sentiments artístics.

La dansa, en el meu concepte, representa al món una gran valor artística i humana. Aquesta valor li ha estat reconeguda sempre a través dels segles i de les evolucions per què ha passat, ja que la dansa ha contribuït constantment a l'educació i al progrés de la cultura dels pobles l'espiritualitat del quals forma el màgic encís de la bellesa.

La sensibilitat és la font de la bellesa: de la sensibilitat neix la inspiració, i la sensibilitat és també la mare de totes les arts, les quals no serien completes sense la dansa, com, sense ella, ni àdhuc la mateixa creació de l'univers no ho fóra.

L'art, quan és verament sincer, respon a una necessitat d'expressió de sentiments que descobreixen els infinits matisos de l'esperit humà, i sols aconseguix commoure profundament si sap fer reviure l'emoció dels sentiments que el produïren.

L'art que solament és el resultat del càlcul i de l'artifici estètic podrà arribar a la creació de bellesa i despertar una sensació agradable, però no arribarà mai a l'ànima sensible, al ver art. Tan sols aquells que han sabut encarnar un sentiment individual o col·lectiu han assolit la creació d'art sincer i perdurable, mentre que l'art que es converteix en un mer joc estètic distreu i entreté, però no deixa una profunda empremta en l'esperit.

És cert, però, que, en art ultra l'emoció, hi ha la tècnica per a l'execució material; però el secret del ver artista és arribar a dominar la tècnica sense que aquesta ofegui l'emoció creadora i fer que aquesta sigui cada vegada més noblement elevada i que la seva sensibilitat es depuri constantment per la cultura.

Això ningú no s'atreviria a desconèixer-ho per les grans arts, però sovint s'oblida per les arts que vulgarment són tingudes per frívoles, i entre elles malauradament hi ha la dansa.

Com tot art, la dansa vol emoció i capacitat per a la percepció i creació de bellesa, i això sols pot donar-se en un esperit elevat i culte. Aleshores la dansa és un art nobilíssim que pot

ésser comparat amb els altres arts i fer sentir la bellesa amb la mateixa intensitat que la poesia o la música, la pintura o l'escultura. Però cal donar-li l'esperit i que, com les ànimes dels altres artistes, l'ànima de la dansarina vibri amb totes les inquietuds de la vida humana.

¿Per què no concebem que un bon actor pugui ésser inculte si ha de representar els papers culminants de l'art escènic, no concretant-se a ésser un vulgar histrió i, en canvi, volem rebaixar la vàlua espiritual de la dansa?

Ningú no ha dit millor que el nostre gran poeta Maragall el què és la dansa. Una dona li'n donà la visió, i en el seu elogi la descriu així:

»No és en la dansa tot el misteri de la vida generant tot l'art en pes?

»Mireu com s'hi troba l'esforç amb amor i l'acció rítmica. Així el teatre fóra l'extensió primitiva de la dansa, amb la música nascuda del ritme del moviment, i la poesia que suggereix per avivar-se amb la vida de les paraules, i tota la plàstica i els colors que el moviment fa lluir rítmicament: i fins les formes mares de l'arquitectura jo no sé quina iniciació em semblen rebre de les línies en moviment de dansa, com si en la figura humana hi hagués el prototipus i compendi de tota forma i en el seu moviment la imatge de la vida universal.

»Sí: ara em sembla que el primer impuls d'expansió artística del primer home degué ésser la dansa; que en sa primera percepció de la bellesa del món (de Déu en la forma de les coses) sentí l'home remoure's dins seu tot el misteri de la vida, i, no podent contenir-lo immòbil (per sentir que la vida és moviment), volgué representar-lo humanament, humanitzar-lo, fer-lo art, i alçà el cap, obrí els braços, mogué els peus i tot el cos en la cadència del ritme que sentí, i dansà.

»Mireu com fins la multitud es dignifica quan és sotmesa al ritme de la dansa, i de caòtica torna grandiosament humana.

»La dona, dansant, és el compendi de la creació: perquè en ella es representa l'esforç diví amb el seu ritme, la forma reveladora del suprem grau espiritual que la terra ha assolit humanitzant-se, i l'amor que el perpetua per dur-lo encara més enllà i més enllà sempre...

»Així en la dansa trobem el principi i la fi de totes les arts: des de la dansa encara caòtica de les ones de la mar i de tota multitud primitiva fins a aquella última i més pura que podem imaginar i sentim glatir al bell fons dels amors nostres, de l'Única atraient encara a l'Únic i emportant-se'l a fondre's ambdós en el cim de la Bellesa immortal...»

Malauradament, avui, desconeixent la veritable vàlua de la dansa, les multituds l'han desqualificada i ha perdut el seu caràcter clàssic i estètic. Estem en un moment de decadència que han portat les danses inexpressives i antiestètiques de l'altra banda de l'Atlàntic. Però nosaltres hem de protestar-ne, d'aquest fals art que no passa d'ésser un moviment enginyós, i hem de protestar-ne per deure i consciència de cultura, retornant a la dansa les seves valors humanes, la seva dignificació. Aquest ha estat i és el meu ideal, i per això he intentat fer reviure les danses antigues que tingueren tan noble significació infonent-los l'esperit modern.

La dansa fou l'educadora de tots els sentiments humans: és sortida del més essencial de la naturalesa i del sentiment humà. Per això és interessant parlar del seu origen, el qual condiciona la seva ulterior evolució.

Per a l'home, com per a tot el què ha estat creat, és necessari el moviment. Moviment fou la dansa en els seus més primitius temps: moviment rítmic intuïtiu naixent d'una necessitat d'expansió i d'expressió, i, en expressar, expressava tots els sentiments convertint-se més tard en inspiradora de ritus i de religions, i cada època, cada nou estat d'esperit li imposà noves formes i un nou contingut, com a totes les arts, creant-li una varietat immensa de matisos, obrint-li una amplitud extraordinària d'horitzons.

En les èpoques primitives de la història, així com entre els salvatges actuals, la dansa és, al mateix temps que una expressió de sentiments, un ritus màgic o religiós. Això és degut a la

creença de la majoria dels pobles primitius, els quals suposen que amb la màgia, imitant els actes que volen que es produeixin, poden dominar les forces ocultes del món, els esperits invisibles i fins els mateixos déus. I aquesta creença fa néixer infinites danses realitzades per iniciats que es revesteixen amb màscares que els comuniquen el poder màgic de transformar-se en altres persones, en animals o en mil coses diverses.

Coneixem ja aquestes danses en la prehistòria, com es desprèn de l'examen de les pintures de les coves en les quals trobem sovint representacions de danses que, com les dels salvatges actuals, servien per a obtenir o augmentar la fecunditat de les espècies animals que aquells homes, encara nòmades, caçaven, o bé llur triomf sobre els enemics.

Quan la cultura progressa i la religió ja concep els déus com a éssers que governen el món amb lleis fixes i no amb el caprici, les cerimònies màgiques primitives, i amb elles les danses, s'incorporen al culte, i esdevenen ritus religiosos que sovint es compleixen sense que transcendeixi al vulgar llur veritable significació. Aleshores adquireixen una major dignitat i el progrés de l'art i de la cultura les embelleix i les poetitza, a la vegada que l'especulació filosòfica els dóna un contingut més transcendental.

Tot el què el sentiment religiós té de misteri, de passió, d'èxtasi; tot el què està més enllà de la consciència s'arriba a expressar amb la dansa, fins que la humanitat assoleix una maduresa espiritual i una cultura filosòfica que li fan concentrar cada vegada més el seu esperit i individualitzar els seus sentiments, els quals aleshores troben altres formes d'expressió. Però sempre resta la dansa ritual com a signe exterior de la religiositat col·lectiva i popular, i així perdura fins en les religions més pures i enlairades, en el mateix Cristianisme, acomplint-les el poble com una supervivència folklòrica, sovint sense cap sentit de les danses primitives màgiques.

A l'Egipte i al proper Orient es perdé en general la significació transcendental de la dansa màgica, i es conservà tan sols la que era expressió de sentiments d'alegria o tristesa, individuals o col·lectius, però la major part de les vegades sense caràcter religiós. Però algunes vegades el conserva, com ens ho demostra l'Antic Testament en presentar-nos el rei David dansant davant l'Arca de l'Aliança.

A l'Orient els assiris la feren florèixer, essent els primers a perfeccionar l'acompanyament del ritme de la dansa marcat per la música servint-se d'una mena de tamborí tosc fet amb pells aplicades a banda i banda d'una mena de gerra sense fons, i donant-li cops amb la mà amb més o menys ritme. Allà es crearen les danses de passió i voluptuositat que feren cèlebres les dansarines assíries.

Aquestes danses foren continuades pels egipcis. A Egipte estudiant l'origen de les seves danses, vaig comprendre que des de temps antiquíssims no van tenir altre caràcter que el de passió i voluptuositat propi de les danses orientals. Però els egipcis reeixiren a donar intuïtívament a la dansa el sentit de la bellesa ennoblint-la amb el seu art, voltant-la d'una sumptuositat enlluernadora i consagrant-li les majors riqueses. Les dansarines egípcies s'adornaven el cos amb les joies més preades, i per presentar-se cobertes teixien meravellosos mantells, combinaven teles de mil colors i amb fils d'or i argent hi brodaven famoses al·legories religioses, herència de l'època primitiva en què la dansa tenia un significat màgic. Elles, inconscientment també, van arribar a commoure l'esperit de l'espectador, i les dansarines més famoses van portar llurs danses als palaus dels faraons. El sobirà es despenia del seu mantell reial i amb ell cobria la dansarina després de la dansa, i així, coberta, era portada cerimoniosament a una cambra de repòs on les esclaves li vessaven sobre els peus i damunt del cap baumes i perfums per reposar-la de l'emoció que ella mateixa havia sentit i transmès al sobirà. Les grans sales del palau es preparaven per rebre-les; les catifes més sumptuoses eren perfumades amb sàndal i ambre perquè fossin petjades pels peus nus de les dansarines, i crearen llànties meravelloses combinant amb elles mil

colors que llançaven damunt la dansarina llurs reflexos, imitant les postes del sol al desert transparentades en les aigües plàcides del Nil.

Els textos geroglífics ens donen la relació de les festes plenes de magnificència que reprodueixen les pintures murals i que es celebraven a les corts dels sobirans del Nou Imperi, quan l'Egipte era el ver centre del món oriental i a les seves ciutats es reunia una multitud cosmopolita. En aquestes festes, sota el regnat d'Amenofis III. i després en temps de Ramsés II, que eclipsà a tots en fastuositat i pompa, la dansa hi tenia el primer lloc en un conjunt tan harmoniós de bellesa i de color que mai no fou superat.

Jo ho vaig poder comprendre quan el rei Fouad I d'Egipte volgué fer reviure en honor meu, en el Palau d'Abdine, aquelles escenes incomparables. Seguint la tradició, el rei es despullà del seu mantell magnífic posant-lo damunt les meves espatlles i, així coberta, em portaren a les cambres de la reina on les seves cambreres ungiren els meus peus i els cabells amb perfums que embriagaven. I jo, en honor del rei, vaig crear el poema *La dansarina del rei*, seguint la llegenda d'una estàtua misteriosa coberta amb un mantell de filigrana que hi havia al saló del palau d'Abdine, on es celebrà la recepció.

Després vaig intentar reconstituir una visió de la sumptuositat del temple de Ramsés II i vaig crear, inspirada en una llegenda faraònica, *La favorita de Ramsés*, que, com sabeu, és portada a escena amb tota la seva magnificència i amb tota la seva valor artística, i que fou estrenada amb gran èxit al Teatre Reial del Caire.

La dansa, doncs, a Egipte, si no passà d'ésser un espectacle, no per això deixà d'ésser un estímulo per a crear formes artístiques. A Egipte, per tant, la dansa serví per al progrés.

Deixem de banda el què fou la dansa en altres pobles on es desenrotllà unida a l'educació guerrera de la joventut o a la religió. Entre els primers es podria parlar dels Inques del Perú, com vaig poder comprendre contemplant a Cuzco (Lima) la magnificència d'un temple inca, en els sòcols del qual hi ha relleus preciosos esculpits damunt planxes d'or que representen danses en llurs diferents aspectes, entre elles la popular dansa de la fona. En aquests relleus les actituds són rítmicament plàstiques i d'una gran visualitat estètica.

Entre els pobles que han conreat la dansa religiosa hi ha sobretot l'Índia. Fanàtics en religió, la dansa és, encara avui, un element indispensable dels seus principals ritus. I seria necessari un temps del qual no dispo ara per a explicar tota la complexitat de relacions que existeix entre la dansa i la religió a l'Extrem Orient.

Vull parlar-vos, però, de com els grecs saberen divinitzar la dansa.

La miraculosa civilització hel·lènica va considerar el ritme com l'expressió més perfecta de la bellesa i per això les seves arts nobilíssimes, les seves escultures incomparables i la seva mitologia divina assoliren la perfecció. Però també van saber fer expressar a la dansa tots els sentiments, des del més diví al més humà, des del més pur al més pervers, i entre ells la dansa fou una cadena d'emocions sublimes. Amb ella educaren els sentiments de l'home infont-li el sentit de totes les arts: de la pintura pel color, de l'escultura per la plàstica, de l'arquitectura per la proporció de les masses, de les belles lletres pel ritme i la reproducció vivent dels sentiments per la humana expressió.

Per la dansa crearen la música que, adaptada al poema, expressava l'argument tràgic o pasional, còmic o humorístic, i saberen donar-li un contingut profund i no es limitaren que fos una mera intuïció i un mer espectacle de bellesa plàstica car el moviment no fou solament un goig per als ulls, com entre els egipcis, sinó una expressió de l'ànima. I així arribaren a reproduir amb la dansa totes les emocions humanes, totes les tragèdies sense necessitat de la paraula.

En llur tècnica desenrotllaren l'elasticitat del cos cercant en el dors el centre de gravetat. Tots els exercicis es basaven en aquest principi per mantenir l'equilibri i per obtenir les posicions més difícils sense necessitat d'esforç violent. Les cames no havien d'estar formades per

músculs grotescos, sinó seguir el ritme harmoniós del cos amb l'estètica dels braços, del tors i del cap en un conjunt plàstic, sense perdre l'expressió del sentiment.

També es creà una tècnica especial per a l'evolució dels diversos personatges a l'*orquestra*, o sia la plataforma destinada a la dansa, dibuixant-se l'evolució de cada un dels executants tal com si es compongués una carta geogràfica i donant la sensació que els personatges estaven sempre centrats. Això s'anomenà *coreografia* i es desenvolupà en els grans cors, especialment en els que originaren la tragèdia.

Una dansarina grega havia de posseir la gama de tots els sentiments, de totes les passions en tots llurs matisos: havia d'ésser, en una paraula, el què avui anomenem una actriu. La dansa era aleshores el complement de totes les Belles Arts i de l'educació, i per això en els cors de les grans solemnitats hi prenién part els efebus i les donzelles de les millors classes socials i els més refinats esperits d'artista. Ja sabem que Sòfocles dansà la *pirrica* en honor dels vencedors de Marató.

No era, doncs, la dansa un art frívol, i no havem d'estranyar-nos que la religió l'emprés en els seus ritus més nobles i que l'Estat la fes figurar en les grans festes patriòtiques i en els espectacles teatrals, on anava indissolublement unida a la concepció del poeta o del músic.

Dins la religió va culminar en els grans mimodrames sagrats, així com també eren acompanyats amb danses els sacrificis, les quals procedien de les primitives de caràcter màgic i que havien anat sempre unides als moments més transcendents de la vida del poble. Després d'una victòria es seguia dansant la *pirrica*, que un temps serví per a provocar-la i que es convertí en un ritu per a passar després a ésser una mera cerimònia civil.

Així mateix altres danses seguiren una trajectòria semblant, acabant algunes per esdevenir quelcom merament espectacular, així com altres, en canvi, conservaren sempre un significat profund. Aquest fou el cas de les danses que es convertiren en els grans mimodrames sagrats dels eleusians.

Demèter fou una de les figures de més relleu de la religió grega: fou el símbol de la terra fecunda productora del gra i dels cereals, fou la deessa que es rebel·là contra Zeus perquè aquest déu havia comportat el rapte de la seva filla per Plutó, el déu de l'Infern... I diu la llegenda que Demèter, folla de dolor, es mantingué allunyada dels immortals fins que la filla li fou retornada, havent-hi consentit Zeus perquè, altrament, Demèter hauria privat la terra de la seva fecunditat. Des d'aleshores Persèfona, la filla, havia de romandre tres estacions amb la seva mare i una amb el seu espòs Plutó, i així també el blat roman una estació sota terra i tres al damunt d'ella.

Demèter, per la joia d'haver trobat la seva filla i com a premi a l'hospitalitat que li havia ofert Celeu, el rei d'Eleusis, quan anava pel món com una senzilla mortal, donà a son fill Demefont espigues d'or perquè les difongués per la terra i li ensenyà els ritus dels seus misteris, els quals havien de renovar contínuament la fecunditat dels camps i, a la vegada, donar als homes la immortalitat gloriosa després de la mort.

Periòdicament es celebraven aquests misteris, els més transcendents i de sentit més profund de la religió grega. i en ells el ritus principal era l'espectacle del drama sacre representat per la gran sacerdotessa de Demèter. I aquest espectacle no era altra cosa que una dansa que reproduïa en mimo-drama la llegenda, tal com es desprèn dels estudis fets pel gran arqueòleg francès Foucart.

El govern grec va concedir-me l'honor de reproduir aquests misteris i d'asseure'm en el tron de Demèter, i, com en l'antiguitat, una munió immensa va presenciar-los. Des d'aquells reculats segles cap mortal no havia tornat a encarnar la deessa, i fou verament un dels dies més feliços de la meua vida. Fa dos anys que ho recordava aquí en una conferència el professor Alexandre Philadelphus, el qual, a Eleusis, havia prologat la festa.

Danses semblants constituïen els principals ritus d'altres cultes i foren les que, transfor-

mades i incorporades al culte de Dionisos, crearen la tragèdia i la comèdia gregues. No ca recordar-ne la història, prou coneguda ja.

Però voldria dir-vos tota la magnificència del teatre de Dionisos, al peu de l'Acròpolis d'Atenes, i de les seves festes: no semblen obra humana. Tota la meravella de l'arquitectura es pot admirar en aquells marbres diàfans: no hi ha res més bell, més just de proporcions ni d'aspecte tan pur. Construït tot de marbre blanquíssim, les seves graderies semblen esculpides per a perdre's en l'espai. El setial dedicat al gran sacerdot de Dionisos és d'una majestat i d'una simplicitat emocionants, i la immensa plataforma planíssima, pavimentada amb grans lloses de marbre quadrades, donen la sensació d'estar tota ella coberta amb una catifa de pètals blanquíssims. Tot dona al conjunt una expressió de grandesa que fa que hom es senti transportat a altres horitzons i que l'ànima s'embriaguï amb tanta sublimitat construïda per mortals.

Penseu, doncs, com era enlairador de l'esperit un espectacle emmarcat per semblant meravella. Veure desfilar damunt d'aquelles lloses centenars de donzelles embolcallades amb túniques de colors pàl·lides que, flotants, descobrien la morbidesa d'un cos sa i el ritme d'un esperit cultivat: veure-les evolucionar lleugeres espargint llorers i eures, llançant a l'aire pur pel moviment de llurs gestos tota la plasticitat de la poesia més inspirada; i aquest espectacle d'infinita bellesa representat sense artificis, sense altra llum que la del sol ponent que, en endinsar-se darrera les muntanyes que allà s'aixequen amb majestat, banyava l'espectacle d'una llum àurea i diàfana. Allò era més que un espectacle: era un èxtasi en el qual artistes i espectadors, tots units, es sentien transportats a les divines esferes.

Encara avui, en les ruïnes venerables del teatre Dionisos, com en tota l'Acròpolis, viu l'encís d'aquella civilització miraculosa i l'esperit es sent arrabassat per emocions desconegudes, i aleshores és quan comprenem que a Grècia hi ha la font inesgotable de totes les civilitzacions i la veritable vàlua de les Belles Arts, que són les que fan que perduri el record del nostre pas per la terra.

La dansa m'havia portat a recórrer el món per estudiar-la i comprendre-la. Venia d'Egipte i havia penetrat la grandiositat del seu misteri; havia encarnat les seves divinitats; havia dansat a la Vall dels Reis, a Tebes prop la tomba de Ramsés II, així com al temple de Filé, al mig del Nil, a Assuan. Havia sentit, en fi, totes les emocions que l'Egipte pot donar amb la seva glòria imponent, però la Grècia va encisar tota la meua ànima. Allà vaig sentir moments d'èxtasi diví: és un món nou que commou l'esperit desprenent-lo de la matèria i elevant-lo vers l'infinit, i recordo amb devoció el moment en què vaig dansar, extasiada, a l'Acròpolis augusta, en el pleniluni, talment com qui realitza una oració.

Amb aquesta emoció divina vaig encarnar a Grècia, ultra *Demèter* a les festes d'Eleusis, *les bacants* al teatre de Dionisos, *Atenea*, la *Cariàtide* i la *Victòria Aptera*, tocant al temple de l'Acròpolis, la meravella inefable de la gràcia jònica.

A Grècia vaig comprendre per què tants pobles han unit la dansa a la religió. Això, a nosaltres, moderns i cristians, pot semblar-nos una irreverència, car tenim de la dansa un concepte format davant de les seves formes merament espectaculars o decadents; però en recordar que en el propi culte cristià la dansa ha tingut un paper important en determinades èpoques, es comprèn fàcilment que ha estat sempre fortament arrelada a l'esperit de l'home i es comprèn el perquè de tal arrelament. En els primers segles del Cristianisme es celebraven danses unides al culte que han quedat com a part integrant de certes festes religioses populars, com la dansa de Sant Privat de Bas, en la qual un individu que fingeix el Sant balla amb una dona que simula la seva esposa, reproduint diversos episodis de la seva vida, i a Verges la processó del Diven-dres Sant es celebra amb l'acompanyament de veritables danses, especialment la dansa de la mort que integra el mimodrama de la passió. Podem recordar també la dansa dels *seises* davant del Sagrari, a la Catedral de Sevilla.

Però després de l'antiguitat, la dansa cada vegada ha perdut més la seva significació transcendent i s'ha convertit en una diversió o en un mer espectacle. El poble, amb tot, ha conservat arreu infinitat de danses d'origen antiquíssim, i amb elles són renovats ritus primitius sense saber-ho els mateixos que els aconsegueixen. A Espanya hi ha nombroses danses màgiques, a la seva zona nord especialment, unes vegades amb significació agrària i altres amb significació guerrera, com l'*espatadanza* basca o el *ball de bastons* català. Altres danses rítmiques d'incomparable bellesa són executades per veritables cors, i entre elles sobresurt la nostra *sardana* el ressorgiment de la qual ha originat la gloriosa floració musical que tots coneixem. En diferents pobles d'Europa es troben també aquestes supervivències: a Holanda, per exemple, en fer-se la collita, el darrer dia de la sega, un home que representa l'esperit de la vegetació, amagat entre les garbes, és portat en processó a casa de l'amo del camp tot dansant-se al voltant seu, mentre altres individus abillats grotescament dansen també per espantar els mals esperits que podrien perjudicar el de la vegetació, que d'aquesta manera es creu que continuarà fecundant els camps.

Al costat d'aquestes danses els orígens de les quals es remunten a ritus primitius religiosos, perduren les que han estat propagades en diferents temps i d'origens diversos amb una finalitat merament espectacular o d'entreteniment. Entre aquestes cal comptar moltes danses orientals, on tenen origen gran nombre de danses espanyoles que foren, però, importades ja en l'antiguitat i molt abans dels àrabs, com creia el mestre Pedrell.

Cal posar també en aquest grup les danses de cort dels segles XVII i XVIII, com la pavana i el minuet, i els balls de societat moderns, entre els quals les danses americanes i negres representen la darrera degeneració de la dansa.

Amb tot això la dansa ha perdut cada vegada més la seva valor espiritual i artística i s'ha transformat en una mera diversió frívola i fins grollera. Davant d'aquesta evolució decadent representa un nou progrés i un nou sentit artístic el desenrotllament de la dansa d'espectacle que va cristal·litzar en el segle XVIII amb l'anomenat *Ballet clàssic sobre les puntes* creat pels francesos.

Aquest intent de renovació fou eficaç i favorable per a la dansa, car li obrí nous horitzons per a dignificar-la, ja que s'emprà una magnífica tècnica que permet crear meravelles a tots els que la posseeixen si a la vegada tenen sentiment artístic. A Itàlia és on es va adoptar amb més èxit aquesta nova tècnica, i a la *Scala* de Milà existeixen les grans escoles en les quals les deixebles estudien durant deu anys, examinant-se tots els cursos i obtenint algunes diplomes d'honor que els permeten d'arribar a ésser les primeres dansarines de l'esmentat teatre, essent aquesta distinció una garantia del domini de la tècnica.

Més modernament els russos han produït una nova revolució en les danses de gran espectacle aplicant al gènere i a la tècnica d'origen francès l'esperit de llur caràcter nacional i de llurs pròpies danses. Han sabut donar a l'espectacle un esclat de moviment i de color, un atordiment complicant la tècnica francesa amb excessos d'acrobàcia olímpica en el moviment. Tenen, però, magnífics artistes individuals, vers genis creadors com Nijinski, Anna Paulowa, Diaguileff i molts d'altres.

Els suecs, per altra part, han creat una dansa nascuda de la riquesa de llurs balls i músiques populars ennoblint-los amb un profund sentit artístic al qual contribuï, sobretot, el genial Jan Borley. Jo crec que en l'evolució d'aquesta nova temptativa entre els russos i els suecs, és la dansa de Jan Borley la que ha assolit un grau més alt de bellesa.

Entre les tendències modernes de renovació de la dansa cal citar les rítmiques i les diverses temptatives per a crear una nova forma de dansa individual o de grup que han realitzat dansarines de diferents països, entre les quals la de Loie Fuller és particularment rica en efectes espectaculars pel moviment de les teles i de les colors. També s'han distingit nombrosos artistes alemanys i les dansarines espanyoles que s'han inspirat en les danses nacionals.

Aquestes tendències han volgut donar a la dansa un nou sentit d'expressió artística i d'emoció unides a la música o inspirades en la naturalesa.

Sobresortí també la genial Isadora Duncan que, si verament no va saber trobar l'esperit hel·lènic amb l'expressió del rostre i amb les robes, va saber encarnar la seva estètica immòbil. El seu cos era abundós i harmònic naturalment i el progrés que va realitzar fou el de reviure l'harmonia dels peus nus, a diferència de les dansarines de la tècnica francesa que interpretaven la dansa grega o egípcia amb els rígids *maillots* i les sabatilles de setí, produint una impressió molesta per la manca d'estètica i la inexpressió dels peus.

Isadora féu reviure la dansa del cos nu dessota la túnica creada pels grecs, que havia estat oblidada i ofuscada pel ball damunt les puntes, i fou la primera a fer deixebles de la seva tècnica educant-les en una rítmica que ha portat el ressorgiment de tantes escoles rítmiques de tot Europa, i entre elles l'excessivament metòdica i tècnica de Jean Delcroze, que prescindeix per complet de l'expressió del sentiment humà.

Totes aquestes temptatives, glorioses certament, de renovació de la dansa, que la tornen a posar en un ambient netament artístic i que volen donar-li un contingut real amb l'expressió dels sentiments, són un gran pas endavant. Però cal reconèixer que les possibilitats d'expressió hi són fins a cert punt limitades i no passen de produir una sensació de bellesa o una emoció espiritual vaga que no cristal·litza en la impressió concreta i conscient que dona la fruïció d'una obra d'art d'altre gènere (una poesia, una escultura), o la profunda emoció que pot arribar a commoure tota la nostra ànima i comunicar-li els més diversos sentiments, en tota llur intensitat, com fa la música.

I, malgrat tot, ja hem vist com un temps la dansa es proposà objectius ben elevats i transcendents. Avui, però, si no podem pensar a restaurar-li el paper i el contingut que tingué en l'antiguitat clàssica, podem fer-ne un nou art nobilíssim i digne, de la mateixa categoria de les grans arts. Aquest ha estat sempre el meu ideal, i aquest ideal jo el crec realitzable.

Jo voldria expressar amb la dansa tot el què és expressable artísticament, i amb la mateixa intensitat d'emoció transmesa a l'espectador per l'artista creador en les grans arts. Encara, com he dit abans, la dansa, que és fins a cert punt una síntesi de totes les arts, car pot ésser considerada com llur genitora, hauria d'arribar a una impressió més completa i profunda.

Pot reunir la màgia del ritme i de la color, tota la plasticitat del cos humà, tota la infinita gama de sensacions que produeix la música posada al servei d'una creació artística de sentit profundament espiritual. Per assolir-ho ha d'inspirar-se en tot el què Wagner considerava com l'ambient propi del veritable drama musical: el món del sentiment i de les pregoneses de l'esperit, on es troba la rel de tot el què és verament humà, del qual l'acció i els seus episodis no són sinó l'expressió visible. Tot això pot aspirar a expressar-ho inspirant-se en tot el què commou l'esperit, en la naturalesa i en la vida de tots els temps. No cal pretendre fredes reconstitucions arcaïtzants de les danses gregues: cal reviure llur esperit perquè era humà, com cal cercar la inspiració en tots els temps què tenen una vibració de vida, de sentiment i de bellesa.

I encara la dansa podria aspirar a un altre objectiu: la seva noble plasticitat fa que puguin inspirar-s'hi totes les expressions per mitjà del gest. Els actors i les actrius, que han de conèixer l'estètica de la *pose*, poden aprendre de la dansa no solament la bellesa del ritme accionat, sinó també la bellesa del ritme estàtic. Per això autors eminents que parlen de l'estètica de la dansa han considerat com emparentada amb ella la de les actituds de moltes actrius notabilíssimes.

Amb aquest sentit noble de la dansa obrirem infinites possibilitats de perpètua renovació a un art tan gloriós amenaçat de mort.

AUREA

LA PINACOTECA

DE GASPAR ESMATJES

MARCS - GRAVATS - SALA D'EXPOSICIONS

Passeig de Gràcia, 34 - Barcelona

Magatzem de Papers Pintats
per a decorar habitacions

FILL DE JOSEP GUASCH

Barcelona

Rauric, 8 - Telèfon 10686

MATERIALS A BONS PREUS PER
A ARTISTES, ENGINEERS
I ARQUITECTES

CASA MIQUEL HORTA
AVINYÓ, 7 TELÈFON 14993

BELLEUS Basa & Magès

Casa especialitzada
en els articles de propaganda

Cartonatge de fotografia
Formats i cartolines

ARTICLES D'ARTISIA

Larnets : Menús : Targeteria
Recordatoris primera Comunió

ESPECIALITAT

en esqueles i recordatoris

Calàbria, 66 a 76 - Telèfon 33368

B A R C E L O N A

PUBLICACIONS DEL "FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES"
PER LA BELLESA DE LA LLAR HUMIL

Recull d'orientacions

Obra profusament il·lustrada amb 50 làmines en
negre i en colors. ✕ Alçats i plantes d'edificis,
conjunts de decoració interior, moblament, etc.

PREU: 18 PESSETES

Joan Solé Pamies

Constructor d'Obres

Barcelona

C. Valladolid, 11 - Tel. 32261

Josep Casasús

Constructor de cels rasos

Enteixinats, Embigats i
Entaulaments. Sistema
armadura estopa guix STAFF

Tallers i Despatx:

Consell de Cent, 474 - Barcelona

Telèfon 53712

SALA BARCINO

EXPOSICIÓ DE PINTURES → ART ANTIC I MODERN

*Marcas, Motlures, Policromats,
Gravats. Relleus, Vidres
Objectes d'art i per a regal.*

V. García Simón

Rambla Catalunya, 29 - Barcelona

Telèfon 15677

EXPOSICIÓ I VENDA:

RAMBLA DE CATALUNYA, 105

OBRADORS I DESPATX:

ARIBAU, 103

FUNDICIÓ:

NÚRIA, 16 - S. M.

TELÉFON 71372

Domassos,
velluts, tapisseries,
pantalles, cortinatges,
cretones, catifes i tapissos.

RODRÍGUEZ GERMANS

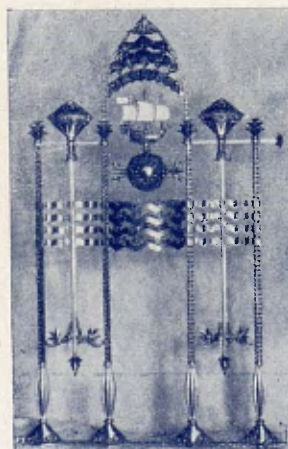
Rambla de Catalunya, 12 - BARCELONA

Casa a Madrid: Carrera de Sant Jeroni, 34

UN GRAVAT PERFECTE I
A BON PREU SOLAMENT A

VDA. DE M. GOMILA

PROVENÇA, 226 - BARCELONA

Tallers de Serralleria

**MANUEL
SARRIAS**

Treballs artístics i
d'obres

Tallers i Despatx:

Bolívar, 20-22

i Agramunt, 9

Sant Gervasi

Sucursal:

Passatge Forasté, 4

(Avinguda del Tibidabo)

BARCELONA

Al cim de
l'Acròpolis
d'Atenes.
L'estàtua
vivent.

Aurea de Sarrià

Cariatide

Grècia immortal

Aurea de Sarrà

Bacus i Silè

Aurea de Sarrà

La dansarina del rei

Aurea de Sarrà

Dansè dionisiaca

teixits per a mobles i decoració

catifes, tapissos Aubusson, teles Jouy,
estors i cortinatges, passamaneria

Albert Cronc

Rambla Catalunya, 32

**Telèfon 17476
BARCELONA**

Casa Central:

**23, 25, 27 i 29, rue du Mail
PARIS**

PARQUETS I DECORACIO - BASTUS QUERALTO I C^{IA}

SANTA ELENA, 4 i 6

BARCELONA

TELEFON 16843

OBRADOR DE GALVANOPLÀSTIA
ROCA GERMANS, S. L.

GÁLVANOS D'ART
reproduïts del guix,
marbre, cera, metall, etc.
REPRODUCCIONS
les més fidels i acurades
les obtindran els senyors
Arquitectes i Decoradors
per mitjà de la galvano-
plàstia, de llurs models de
coure, zenc, argent, ferro
i altres metalls aplicats a
la decoració i ornamenta-
ció d'edificis, salons, boti-
gues, despatxos, etc.
SECCIÓ ESPECIAL
DE GALVANOSTÈGIA

CORTS, 462 - BARCELONA - TELÈF. 34826

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

Antiguitats

ESCLASANS VDA. TRIUS, MARIA; Pietat, 10

Ceràmica

VICENS, CASIMIR; Tallers, 72. Tel. 15644

Construcció i decoració

MOYA, J.; Aragó, 184 Tel. 73852

Constructors d'obres

AGUSTÍ, JAUME; Aragó, 222, ent. Tel. 11966
 SOLÉ PAMIES, JOAN; (Sans) Valladolid, 11. Tel. 32261
 TORRES, ANTONI; Diputació, 290, ent. Tel. 18097

Decoradors

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334, 3., 1.

Decoradors d'interiors

COSP, VDA DE PERE; Rosselló, 231. Tel. 73574

Dibuix i pintura (Efectes de)

GUARDIOLA, Y. Suc. Frigola i Queralt; València, 199
 HORTA, CASA MIQUEL; Avinyó, 7. Tel. 14993
 TEXIDOR, VDA. D'E.; Ronda S. Pere. 16. Tel. 11623

Dibuixants

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334, 3., 1.
 SABATÉ JAUMÀ, PAU; Aribau, 67

Ebenistes

CAMPAÑA, JOAQUIM; Còrsega, 561
 FRANCOLI, JOAN; Vil·lhonorat, 30. Tel. 34749
 LINARES, A.; Riera Alta, 21. Tel. 15353
 RIBAS, VDA DE JOSEP; C. de Cent, 329. Tel. 14657

Electricistes

FRANCH, JOSEP; Corts, 682. Tel. 16621

Escultors

MARTORELL, SALVADOR; (S. G.) Vallirana, 77

Escultors decoradors

HERNÁNDEZ VILA, PERE; Pl. St. Felip Neri, 4

Escultura religiosa

RIUS, CLAUDI; Rosselló, 195. Tel. 74201

Fotògrafs

AREÑAS, RAFAEL; Corts, 670. Tel. 11657

Fotògrafs industrials

SALA CAMPAS, JOSEP; Còrsega, 413, ent. 2.

Fotogravadors

ESTEVE FELIU, FRANCESC; Via Laietana, 15 Tel. 17069

Fusteries

MONCANUT, FILL DE D.; Paris, 125. Tel. 70966
 NIUBÓ I CIA., BALTASAR; Pge. Forasté, 17. Tel. 72553

Fusteries mecàniques

BIOSCA, PERE; Sant Gervasi, 103. Tel. 74714
 MANÀ, JOAN; C. de Cent, 63. Tel. 30633

Galeries d'art

SALA PARÉS (ESTABLIMENTS MARAGALL) Petritxol, 5
 Tel. 14665

Galvanoplàstia

ROCA GERMANS, S. L.; Corts, 462. Tel. 34826

Guixaires adornistes

AVILA, JACINT; Passeig St. Joan, 73. Tel. 75071
 CASASÚS, JOSEP; C. de Cent, 474. Tel. 53712
 COLL, PERE; Corts, 473. Tel. 34673

Impremta

CASTELLS, EDUARD; Diputació, 333. Tel. 52316

Joiers

SUNYER, RAMON, Granvia, 660. Tel. 11247

Lacadors

SARSANEDAS, RAMON; Amàlia, 31, pral. Tel. 16993

Làmpares

BIOSCA I BOTÉY; Rbla. Catalunya, 129. Tel. 73536
 CORBERÓ, PERE; Aribau, 103, taller. Tel. 71372

Llibreries d'art

MARTÍNEZ PÉREZ, C.; Banyes Nous, 5. Tel. 20542

Metallistes

BIOSCA I BOTÉY, Rbla. Catalunya, 129. Tel. 73536
 BOLIBAR, SANTIAGO; Rbla. Catalunya, 43. Tel. 19543
 CORBERÓ, PERE; Aribau, 103, taller. Tel. 71372

Mobles i decoració

CASAS, LLORENC; Galileu, 50-51-53. Tel. 30537
 PARCERISAS I CIA.; E. Granados, 90. Tel. 72573
 PRAT, JOSEP; Ferlandina, 67. Tel. 18286

Motilures, marcs i miralls

BENITEZ, CAMIL; C. de Cent, 323. Tel. 12064

Papers pintats

GIRONA, JOSEP; Corts, 661, Tel. 53536
 GUASCH, FILL DE JOSEP; Rauric, 8. Tel. 10686

Parquets i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I CIA.; Sta. Elena, 6. Tel. 16843

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, JOSEP; Roger de Flor, 164, taller
 PASCUAL, PERE; Mallorca, 255. Tel. 70702
 VILARÓ I VALLS; Corts, 604. Tel. 10283

Pintors escenògrafs

ALARMA TASTÁS, SALVADOR; Vergara, 3, 3., 1.
 ESCENOGRAFIA BATLLE I AMIGO; Riereta, 32

Projectes de mobles i decoració

BARÓ, CARLES M.ª; (S. G.) Musitu, 1

Propaganda (Articles per a)

BASA I PAGÉS; Calàbria, 66. Tel. 33368

Retaules, daurats i policromia

SABATÉ PASTOR, BONAVENTURA; Aragó, 187

Serralleria

SARRIAS, MANUEL; (S. G.) Bolívar, 22. Tel. 70005

Tapissers

LABORDA, EUGENI; Rbla. Catalunya, 45. Tel. 12395
 LLOSÀ, PERFECTE; Balmes, 128. Tel. 73434

Tapissos i catifes

AYMAT, TOMÁS; Carrer d'en Villà, ST. CUGAT DEL
 VALLES, Tel. 20

Teixits per a mobles i decoració

TRONC, ALBERT; Rbla. Catalunya, 32. Tel. 17476

Vidres plans

GARCIA SIMÓN, V.; Rbla. Catalunya, 29. Tel. 15677

COMENTARIS A UNA CONFERÈNCIA

heodor Daübler, poeta eminent i reputat crític d'art, teoritzador de l'art modern des d'un punt d'obir simpatitzant i d'intel·ligent comprensió, donà el dia 11 de juny proppassat una conferència a l'Hotel Ritz formant part del cicle organitzat per *Conférentia Club* dins el finit exercici.

Aquesta conferència, notable en molts conceptes, ha tingut la virtut de suscitar polèmiques i comentaris contradictoris deguts en bona part, segons el nostre lleial entendre, que l'autor parteix d'un punt completament equivocat, la qual cosa fa naturalment que la majoria dels seus raonaments siguin així mateix equivocats. I consti que no som ni de la dreta ni de l'esquerra: senzillament, encara que per idiosincràsia ens agradi esguardar endavant, cerquem i reconeixem la veritat sigui on sigui.

Daübler diu que a totes les grans èpoques de l'Art ha existit una perfecta compenetració entre el públic i els artistes, i afirma que la causa del fracàs actual és la incomprensió del gran públic davant la producció dels artistes contemporanis.

Aquesta afirmació sembla de primer antuvi ben fonamentada; però si ens hi fixem una mica veurem tot seguit que el problema és falsament plantejat i, per tant, els resultats que se'n deriven han d'ésser també fatalment erroris. Efectivament, a totes les grans èpoques de l'art ha existit aquesta íntima compenetració de sentiments entre el poble i els artistes; però no han estat mai aquests els que han faisonat les idees de llur època, sinó al revés: han estat sempre les idees predominants en el poble les que han faisonat els artistes, els quals han estat tant més grans com més han sabut interpretar-les i plasmar-les. Totes les èpoques històriques són caracteritzades pel predomini d'un ordre d'idees defensades o imposades per un determinat estament, el qual, en aquell moment històric, sia per necessitat o per qualsevol altra causa ha exercit l'hegemonia, ha obtingut una absoluta preponderància damunt la societat, i l'art, com a fill d'aquesta societat, n'ha estat fortament influït i les seves obres han reflectit clarament aquesta influència.

Sense remuntar-nos a un període massa allunyat de la història, fixem-nos en ço que ha esdevingut del regnat de Lluís XIV ençà. I permeteu-me que parli de França, ja que és evident que aquesta nació (París més concretament) des d'aquells temps ha estat el centre artístic més potent, car irradiava la seva influència arreu d'Europa.

En aquell temps, doncs, perduda ja la força del feudalisme i amb ell la preponderància de l'Església, debilitada per la Reforma, l'absolutisme del poder reial ho abassega tot. La vida de l'Estat, de tota la societat, és concentrada al voltant del monarca: la seva cort ho és tot i fora d'ella no hi ha res. Els altres estaments no compten: no són sinó la massa amorfa, el ramat que

sirga, sofreix i calla enlluernat per la poderosa majestat del rei i la fastuositat de la cort que l'envolta. L'art és el reflex fidel d'aquest estat de coses i es fa cortesà, fastuós, ric. L'art no ha influït gens ni mica en l'estat social i, per contra, és l'estat social el que ha influït poderosament damunt l'art. La noblesa, vençuda pel poble i el rei coaligats contra el seu desmesurat poder, no troba altre camí, per tal de no veure's destruïda del tot, que fer-se cortesana, cercar el valiment del monarca adulant-lo, afalagant-lo, i la seva acció corruptora es fa sentir en els regnats següents en els quals el luxe, l'esperit galant, la disbauxa i l'afeminament arriben al paroxisme, i l'art es sent arrossegat, també esdevé frívol i afeminat, segueix el corrent disbauxat, servint-lo, i no pot ni intenta tan sols reaccionar, imposar el bon sentit. L'art és, una vegada més, el reflex fidel de la societat en la qual viu i prospera. Per ell l'Enciclopèdia i la Revolució, latents ja entre el més sa de la societat francesa, no representa res; i quan el poble, el veritable poble, escombra irat tota aquella daurada podridura, l'art també és destruït i desapareix suplantat per un pseudo-art popularista, indocte i pedant que intenta enlluernar les masses amb la seva aparatosa escenografia buida i carrinclona. Cal arribar al Consolat i a l'Imperi; cal que les glòries militars, les expedicions guerreres, les conquestes, omplin novament l'ànima del poble; que Napoleó esdevingui l'ídol popular perquè l'art torni a manifestar-se puixant tot prenent l'aire guerrer de l'època que, encara que fou simbolitzada per l'abella feinejadora, sempre conservà la seva bèl·lica significació gràcies a la preponderància dels estres guerrers.

I després d'això, res. Passada la gran desfeta comença el llarg període de les petites revolucions, les travetes, els pronunciaments, els successius canvis de situació, les guerres inútils: el caos, en fi, car la burgesia, esdevinguda finalment mestressa absoluta de tot, no ha sabut plasmar la nova societat, ha caigut en els mateixos vicis i corrupcions de la desposseïda noblesa sense haver posseït mai, però, l'alta dignitat que li feia perdonables molts dels seus mancaments. És així com la burgesia, en trobar-se en possessió del poder i la riquesa, fàcilment s'oblida del seu origen i abandona el proletariat (el qual ha estat el seu més ferm aliat en l'obra de trasbalsament polític) pagant-lo amb unes llibertats utòpiques que de fet el deixen desemparrat i en igual o pitjor condició que abans, moguda solament per un egoisme sense límits que la priva d'exercir l'alta funció social emparadora del poble que el poder reial i la noblesa, amb tot i llurs desviacions, no havien deixat mai d'exercir en absolut.

Quin art, quin estil podia néixer d'aquest estat de coses? ¿Quina ha estat la idea elevada, noble, que havia de plasmar, de cohesionar la nova societat filla de la Revolució? ¿Quin art, quin estil podia eixir del si d'una societat mesquina, dominada per tots els egoismes, trasbalsada contínuament per la lluita, sempre latent, entre el proletariat decebut en les seves esperances de millorament i l'alta burgesia abassegadora d'honors i riquesa? Forçosament l'art havia d'ésser així mateix mesquí, fragmentari, individual. L'artista, a despit de tot sempre fill del seu temps, no podia donar més del què ha donat: les seves divagacions són justificades, el seu esquerp isolament enyoradís de la puixança artística d'altres èpoques és també natural, i les seves creacions, filles gairebé sempre d'unes idees abstractes, encertades o no, no han arribat al poble, el qual s'ha apartat dels artistes perquè no hi ha trobat la necessària correspondència de sentiments.

I aquesta és la gran tragèdia de l'art contemporani que l'artista no pot superar, car es troba suspès entre dues forces antagòniques que igualment el sol·liciten. L'art modern triomfarà quan hagi desaparegut aquest antagonisme: no quan el poble comprengui les inquietuds i les idees dels artistes, que poc li interessin, sinó quan aquests, abandonant llur torre de vori, sentin, es compenetrin i sàpiguen interpretar les idees i els sentiments del poble.

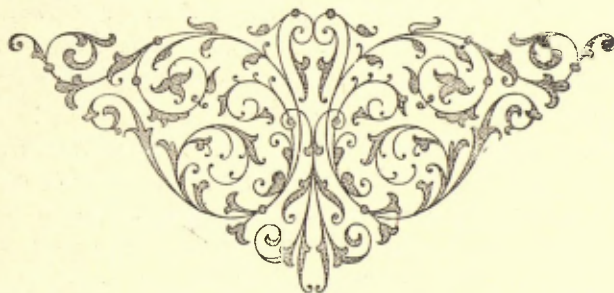
Una altra idea exposada pel senyor Daübler, la qual també trobem equivocada, és la de considerar el barroquisme com un retorn a la naturalesa, a la vida. El barroc (tumulte, desordre,

incontrolat desvari imaginatiu) no té res de comú amb la naturalesa ni amb la vida, que són essencialment ordre i mesura, subjecció absoluta, fins en llurs aspectes aparentment més caòtics, a unes lleis inviolables i preestablertes.

Les consideracions sobre l'art de Goya les estimem en general molt justes, encara que tal vegada no en tragué totes les conseqüències que evidentment se'n poden treure i que, estant en el fons en contradicció amb les idees anteriorment exposades pel conferenciant, vénen a corroborar la justesa dels nostres raonaments. Daübler féu un fervorós elogi d'aquest gran pintor, presentant-lo com l'artista més comprès arreu del món i afirmant que és el que més ha arribat al cor modern perquè el seu estil és franc i representatiu. Evidentment, Goya visqué el seu temps, el sentí i s'hi compenetrà: fou un esperit despulat de tot prejudici d'escola. De plebea independència, es lliurà al seu art plenament, lliurement, sense ofuscacions intel·lectualistes, sense mirar ni endavant ni endarrera. Pintà el què veia i tal com ho veia i sentia, de conformitat amb el seu temperament lliure d'entrebancadors transcendentalismes, atent sols a servir el seu art que, com tot veritable pintor, amava amb fogosa passió per damunt de totes les coses.

I aquest sí que és un exemple a seguir i digne d'ésser tingut en compte per tots els artistes d'arreu i de tots els temps.

EUSEBI BUSQUETS

L'EXPANSIÓ

La nostra terra ha emprès d'uns anys a aquesta banda una marxa accelerada vers els viaranys de la cultura que si no s'estronca ha de col·locar-la, dintre un parell de dècades, al davant dels pobles més avançats del món.

Això no ve pas d'ara: encara que la llarga temporada d'intern recol·liment imposada per les circumstàncies hagi afavorit aquest redreçament espiritual del nostre poble, intensificant-lo, el cert és que ja és cosa tradicional, sobretot a la nostra ciutat, l'afany de saber, l'afany de proporcionar-se una major cultura que sempre ha existit entre les nostres classes obrera i manestrals: estaments d'on han anat sortint les nostres més destacades personalitats en el món de les arts, de les ciències i de totes les altres activitats humanes.

Aquest afany de saber és el què ha donat lloc a tantes gloriuses i modestes institucions com han existit, i existeixen encara, dedicades a aquest alt fi de proporcionar un suplement de cultura i facilitar el desenvolupament de l'intel·lecte als estudiosos mancats de mitjans econòmics sobrers.

Cal només recordar, entre tantes d'altres, l'antiga *Asociación de Socorro y Protección a la Clase Obrera y Jornalera*, en les aules de la qual tants i tants obrers (esdevinguts alguns, més tard, patrons honorables) havien après de llegir i escriure traient-se així del damunt l'estigma de l'analfabetisme i, sobretot, havien après a dibuixar fins a esdevenir, alguns d'ells, veritables artistes, al costat de mestres com En Francesc Jorba, l'eminent gravador de metalls, i N'Antoni Alsamora, artista de tanta modèstia com talent. I al costat d'aquesta entitat floriren i perduren encara el benemèrit Ateneu Obrer, de tan gloriosa tradició, l'Ateneu Enciclopèdic Popular, de major volada i més amples ambicions, i el més jove, però modèlic en tots conceptes Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona.

I aquest afany de saber, d'expansió cultural, no fou pas exclusiu de la capital, sinó que fou sentit arreu, i arreu de la terra naixien i actuaven nuclis que, de vegades amb heroics esforços, eren dedicats a la gran creuada empresa contra l'analfabetisme, arrencant de la ignorància els que amb ànsies de saber, fos per la causa que fos, no havien pogut rebre durant llur infantesa ni els rudiments de l'ensenyament oficial. I esmentem també (no fos que ens en oblidéssim) la gran tasca educadora acomplerta pels cors i orfeons.

L'obra de les Biblioteques populars empresa amb tant d'encert per la primera Mancomunitat de Catalunya, si hagués estat continuada hauria culminat aquesta gran empresa fornint les nostres viles d'aquests petits fogars on trobaven redós i esplai espiritual no solament els adults, un cop finides les tasques jornaleres, sinó també els infants en aquella edat en què la intel·ligència es desvetlla i, encuriosida, es sent àvida de coneixements i de nodriment intel·lectual.

És evident, però, que la llavor sembrada no ha estat perduda, sinó que ha florit i ha granat i la nova llavor ha trobat la terra ja més assaonada, ço que fa esperar noves i més esponeroses florides. No cal sinó fixar-se en la premsa comarcal, cada dia més assenyada i important, i en aquests butlletins, portantveus d'entitats excursionistes i culturals que, dins llur relativa modèstia, cada dia demostren un major sentit de responsabilitat triant amb més cura els treballs que insereixen.

Avui volíem parlar concretament d'Igualada, car és sens dubte una de les poblacions de la nostra terra on la cultura popular va assolint un major grau de desenvolupament degut en bona part a l'admirable tasca de l'*Ateneu Igualadí de la Classe Obrera* i també de la *Casa de Cultura*, organisme annex a la Caixa de Pensions per a la Velleïtat i d'Estalvi, amb la seva Biblioteca Popular, regentada amb tant d'amor com d'encert per la senyora Matilde Ubach de Ferrer, i les seves sales d'exposicions i conferències, on seguit seguit tenen lloc actes culturals i on la concurrència de llegidors, sobretot els dijous i dissabtes (infants i obrers), és verament extraordinària.

No ho és menys, però, el de la Biblioteca de l'Ateneu Igualadí, en la qual hi ha establert el préstec a domicili no solament dins de la població, sinó també entre els pobles de la rodalia.

La tasca cultural portada a terme per aquesta entitat és verament formidable. Instal·lada en edifici propi, la major part d'ell designada amb l'escaient i apropiat nom de *palau escolar*, és dedicada a l'ensenyança, amb aules espaioses i bellament i sobriament condicionades, on reben ensenyament els infants, des de les primeres lletres fins a la preparació per a l'ingrés a carreres especials, i els joves aprenents i obrers les ensenyances tècniques adequades a llurs professions: el coneixement del dibuix, gairebé imprescindible per a tots els oficis, i les tècniques del teixit, de la forja del ferro i el maneig de l'autogen, de la fusteria i mobiliari, etc. per als joves, i també per a les noies modisteria i confecció, planxat i repassat de la roba, pràctiques culinàries, etc.

Entre els diversos actes culturals organitzats dins el curs que acaba de finir cal assenyalar el cicle de conferències donat sota els auspicis del Foment de les Arts Decoratives, en el decurs del qual foren tractats diversos aspectes de l'art popular, és a dir, de l'art en relació amb la llar obrera o menestrala. No és el nostre intent fer ara una recensió de la tasca dels conferenciants, cosa que ja fou feta a son degut temps, i amb elogi, per la premsa local: direm tan sols que tots compliren llur comesa amb perfecte encert, sobretot el senyor Santiago Marco, qui clogué el curset parlant del *moblament i la decoració* amb evident competència.

Volem encara exposar algunes idees suggerides al voltant d'aquest ben reeixit assaig, car tal vegada fóra convenient aprofitar-se de les seves ensenyances i tenir-les molt en compte per a futures actuacions, que no haurien de deixar-se a l'atzar, sinó que

caldria preveure i organitzar de manera que tothora (i tal vegada d'una manera metòdica) pogués exercir-se aquesta acció divulgadora de coneixements arreu de la nostra terra, comptant per a això amb un bell estol de professors especialitzats i aptes per a aquesta comesa; que aquesta mena d'ambaixades o missions culturals fossin ja cosa corrent, com una natural perllongació de la capital, que a Catalunya mai no ha d'ésser una cosa massa diferenciada de la resta, sinó més aviat una lògica conseqüència de la puixança de totes les seves parts.

Barcelona sortosament no és, com tantes altres capitals, un centre consumidor d'energies, no és un centre passiu, sinó dinàmic, irradiador, i el nostre interès ha d'ésser fer arribar al màxim aquesta acció expansiva fins a arribar a fer de Catalunya com una gran metròpoli, fins a aconseguir que la capitalitat, en ço que fa referència a l'aspecte de la cultura general, de la tècnica i del saber, no radiqui en un sol punt geogràfic, sinó arreu de la nostra terra.

Els artistes no hem pas d'ésser els menys entusiastes d'aquesta creuada que demanem que s'organitzi: sobretot els que dediquen llurs activitats a les arts industrials caldria que portessin, que fessin arribar llurs coneixements arreu on hi hagi establertes unes aules dedicades a les ensenyances artístico-industrials, a fi d'aconseguir que l'art català assoleixi al mateix temps que una esponenta florida que el faci obirador arreu, aquella necessària unitat d'estil que, amb tot i no apartar-se dels corrents universals, el faci inconfusible.

Però per a això caldria una organització econòmica de suficient potència que permetés actuar sense major sacrifici particular, ja que no cal fiar-ho tot a l'esforç individual, car aquest té els seus límits, i d'altra banda, superada l'època heroica dels aficionats més o menys doctes, caldria també poder fugir de diletantismes exigint la màxima aptesa, per assolir també la màxima eficàcia, als que, ja sia per vocació pròpia, ja per sol·licitació aliena, prenguessin part en aquestes veritables missions culturals.

B. A. d'Oc.

LLIBRES I REVISTES

Arte e Historia. La comarca de Morella. Catt, por Ricardo Carreras. Castellón, 1929. (Un volum de 150 pp. i 52 làm. fora text.)—La llista, ja llarga, de les obres que la benemèrita Societat Castellonense de Cultura ve donant a llum dedicades a l'estudi dels diversos aspectes de la cultura i de la història del Mestrat, s'ha vist augmentada ara amb la publicació d'aquest llibre reblert tot ell d'amor a les coses terrals. En Ricard Carreras, l'intel·ligent i entusiasta propulsor de les activitats culturals d'aquesta entitat, ara de poc arrabassat a les lletres i a la història valencianes (tan íntimament lligades a les nostres), n'és l'autor i hi fa la descripció històrico-artística de Catí, el senyorívol poble de la comarca morellana, amb una erudició tota amarada d'aquell entendriment que sols arriben a sentir els esperits verament enamorats de les tradicions i de la història pàtries.

L'única objecció (filla del nostre particular sentir) que ens atreviríem a fer a aquest llibre, és no haver emprat el verb pairal en la seva redacció. Les obres de la mena de la que ens ocupa són tan particularment nostres, les sentim tan íntimes que, en emprar-hi un idioma diferent del vernacle, ens fa l'efecte d'una cosa manllevada, artificiosa; sentim talment com si s'esvaís la subtil flaire que exhalen els ancestrals records amb tant d'amor servats dins els calaixos dels vells mobles familiars.

Visió retrospectiva de la Història dels Oficis i esbós per a l'organització general i possibilitats d'una Escola Tècnica als nostres dies. Lectura donada a l'agrupació *Atenea*, d'Olot, per Ramon Vayreda i Casabó, primer alumne graduat en arts de la fusta a l'*Escola Superior dels Bells Oficis* de la primera Mancomunitat de Catalunya. Olot, Maig de 1929. (Fullet de 25 pp.).—Després d'una compendiada relació de l'evolució soferta a través de les edats per l'organització dels oficis, l'autor exposa la visió (força atrevida, per cert) d'una moderníssima escola tècnica amb derivacions manufactureres i mercantils de gran abast.

Cal esperar la segona part promesa d'aquest treball per a fer-se ben bé càrrec dels graus de possibilitat pràctica que puguin tenir les idees exposades en aquesta primera conferència.

La Gaceta Literaria. (Madrid)—El número de 1 de juny és dedicat en sa major part a Sevilla. Publica també *Gaceta Catalana* amb treballs de Lluís Montanyà, Joaquim Folguera (Antologia) i Guillem Diaz Plaja, i *Gaceta Americana* amb col·laboració d'Alberto Lasplacas i Alfonso Reyes.

El número de 15 de juny publica la *Gaceta de Arte* amb el següent sumari: *Revisión de Mengs*, per Enrique Lafuente; *Revistas; Exposiciones*, per A. García Bellido, i *Abstracción*, per Sebastià Gasch. Es fa remarcar el primer d'aquests treballs.

Les Arts Catalanes.—(Edicions Joan Merli. Any II. Abril de 1929).—Publica reproduccions d'obres de Francesc Gimeno, Joan Rebull, Bosch-Roger i Isidre Nonell. Anuncia les últimes respostes a la seva enquesta que, al nostre humil entendre, no ha donat pas els resultats que en un principi feia preveure.

Revista del Centre de Lectura. (Reus, juny de 1929. N.º 194). Del seu sumari cal fer especial esment de *Los Convents de Reus y sa destrucció en 1835*, per Eduard Toda.

Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages. (Manresa, maig de 1929. N.º 130) — Publica el següent sumari: *Senyoriu de Castellfollit del Boix*, per Joaquim Sarret i Arbós; *Per al foment del turisme*, per J. Portabella i Vives; *Geografia comarcana*, per Josep Guitart, Pvre; *La VII volta a Manresa*; *Caçonística popular comarcana*; *Crònica*.

Una aclaració. — Llibertat, quinzenal tradicionalista que es publica a Igualada, tingué la gentilesa de trametre'ns un exemplar del número extraordinari publicat amb motiu de la commemoració del cinquè any de la segona època de la seva publicació, i nosaltres, corresponent als seus desitgs. en parlàrem en la nostra anterior crònica fent-ne el degut elogi i expressant sincerament la nostra opinió referent al seu aspecte tipogràfic i artístic, únic sobre el qual nosaltres podíem emetre judici. Sembla, però, que les nostres paraules no han estat enteses, encara que a nosaltres, amb tot i haver-les llegides de nou, ens semblen prou clares.

Es un costum molt estès (malauradament com tots els mals costums) reproduir a fragments l'escrit que es tracta de refutar i, és clar, d'aquesta manera es fa dir al seu autor tot el contrari del què realment ha dit. Jo prego a l'anònim impugnador que llegeixi novament el nostre comentari i veurà clarament que, en lamentar-nos que el resultat obtingut no correspongués a l'esforç realitzat, ens referíem purament i exclusivament a la reproducció de la imatge del Sant Crist. Ens assegura que és una reproducció fidel de l'escultura original; però com ha estat obtinguda aquesta reproducció? ¿Per què no donar-la purament i exclusivament fotogràfica, fugint de superflus i sempre perillosos afegitons i retocs, tal com hauria de fer-se sempre que es tracta d'objectes d'una certa valor històrica o arqueològica?

De totes maneres ja sabem per experiència que és sempre perillós comentar obres en les quals l'encert no ha estat a la mida de l'entusiasme i la bona fe esmerçades.

B.

NOTES I COMENTARIS

L'Escola Massana. — A les sales del Foment de les Arts Decoratives ha estat celebrada l'exposició de fi de curs dels treballs dels alumnes que han assistit a les aules de l'*Escola Massana* que, com se sap, ha organitzat i regit durant el finit curs la nostra Entitat per encàrrec de la Junta de Patronat de les Fundacions del mateix nom. Dintre la modèstia dels treballs presentats, ja que cal tenir en compte que es tracta d'un curs d'assaig i que és la primera vegada que la majoria d'alumnes s'encaraven amb la realitat d'unes tècniques per ells desconegudes, l'exposició, en conjunt, és força remarcable i els resultats obtinguts prou eloqüents per a desitjar la seva continuïtat.

Segurament ja tindrem ocasió de parlar-ne més endavant amb l'extensió deguda.

La Festa Anyal del Foment de les Arts Decoratives. — El Consell Directiu d'aquesta entitat ens encarrega fer avinent als seus associats que la *Festa Anyal* que de consuetud venia celebrant-se a la primavera, enguany, per causes alienes a la seva voluntat, ha estat ajornada fins a la tardor.

Continuen les pallassades. — Un periòdic de Madrid que havia anat adquirint un cert predicament entre els elements intel·lectuals hispànics gràcies a les seves ben reeixides campanyes de renovació ideològica, sembla que d'un quan temps ençà s'ha posat a jugar un paper d'avantguardisme tot província que si continua el posarà en el risc de fer-li perdre el ben guanyat prestigi. És molt lloable acollir benèvolament tota valor inèdita que es manifesti, però amb un mínim de solvència i dignitat. Ara, el que no s'ha de fer mai és prestar-se dòcilment a servir de pista o trampolí per a les pallassades del primer desaprensiu saltimbanqui que es presenti amb afany exhibicionistes. Això, la veritat, denota una inconsciència verament lamentable.

No són pas aquests procediments els més apropiats per a augmentar els prestigis, d'altra banda ben merescuts, de l'al·ludit col·lega, i, encara que sigui d'una alta noblesa tota cristiana el no tancar la porta a ningú, cal saber sempre qui és l'acollit a la nostra llar a fi d'evitar-nos desagradables sorpreses. Altrament, és evident que les pallassades sols han de tenir lloc en el circ.

FURNISTERIA CANABERAS

CUINES FIXES POR
TATILS CENTRALS
IESPECIALS. TERMO
SIFONS. CALEFAC
CIONS. ESCALFA
PANXES. ESTUFES
SALAMANDRES

FÁBRICA: DIPUTACIÓ, 415-423 i SICÍLIA, 226-232 Telèf 50723
DIPOSIT: HOSPITAL. 87-Telèf 17091. BARCELONA

UNA TASSA DE XOCOLATA
AMATLLER
ÉS EL DESDEJUNI
MÉS NUTRITIU I AGRADABLE